

บทความวิชาการ

สื่อลวงลึก (Deepfake): การยึดครองการรับรู้ในสงครามข้อมูลยุคดิจิทัล วิสุทธิ์ เวชวารภรณ์¹

Received 21 October 2025

Revised 11 March 2026

Accepted 30 March 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้อธิบายสื่อลวงลึก (Deepfake) ในฐานะอาวุธทางวัฒนธรรมที่สามารถยึดครองการรับรู้ของสังคมได้ด้วยการบงการเวลาและความน่าเชื่อถือในสนามข้อมูลร่วมสมัย โดยอาศัยกรอบแนวคิดทางมานุษยวิทยาว่าด้วยอำนาจและทุนสัญลักษณ์ ในบริบทที่เทคโนโลยีสื่อลวงลึกกำลังถูกใช้เพื่อบิดเบือนข้อมูลสร้างความสับสน และบั่นทอนความเชื่อถือของสถาบันและบุคคลสาธารณะในสังคมดิจิทัลร่วมสมัย การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เอกสารงานวิจัย และกรณีศึกษาของคลิปปลอมของเซเลนสกี และการปลอมเสียงของมาร์โค รูบิโอ ซึ่งสะท้อนรูปแบบการใช้สื่อลวงลึกที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กรณีเซเลนสกีเป็นการปลอมภาพและวิดีโอเพื่อสร้างเหตุการณ์ทางการเมืองที่ไม่เคยเกิดขึ้น ขณะที่กรณีรูบิโอเป็นการปลอมเสียงเพื่อเลียนแบบตัวตนของบุคคลและแทรกแซงการสื่อสารทางการเมือง บทความชี้ว่าความเร็วของการเผยแพร่และทุนความเชื่อถือของบุคคลหรือแพลตฟอร์ม เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้สื่อลวงลึกสามารถสร้างความจริงชั่วคราวที่มีพลังเหนือข้อเท็จจริง ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า

¹นักวิจัย ฝ่ายวิจัยและส่งเสริมวิชาการ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
อีเมล whisut.v@sac.or.th

สื่อลวงลึกไม่ได้เพียงบิดเบือนข้อมูล แต่ยังสนับสนุนการยึดครองพื้นที่การรับรู้ และความทรงจำทางสังคม ซึ่งบั่นทอนทุนสัญลักษณ์ของสถาบันและสร้างความเปราะบางต่อโครงสร้างความจริงในสังคมดิจิทัล บทความเสนอให้การรับมือกับสื่อลวงลึกต้องผสานมิติเทคโนโลยีกับความเข้าใจเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมต่อการโจมตีเชิงการรับรู้

คำสำคัญ สื่อลวงลึก, การยึดครองการรับรู้, ความน่าเชื่อถือ, ทุนการสื่อสาร

Deepfake: The Seizure of Perception in the Age of Digital Information Warfare

Whisut Vejvarabhorn¹

Abstract

This article examines deepfakes as a cultural weapon capable of seizing social perception through the manipulation of time and credibility within the contemporary information battlefield. In recent years, deepfake technologies have increasingly been used to spread disinformation, generate public confusion, and undermine trust in public figures and institutions in the digital media environment. Using an anthropological framework of power and symbolic capital, the study employs a qualitative methodology through document analysis, academic research, and case studies of the fake video of President Volodymyr Zelensky and the voice-cloning incident involving U.S. Secretary of State Marco Rubio. These two cases illustrate distinct forms of deepfake deployment: the Zelensky video represents visual and audiovisual fabrication that stages a political event that never occurred, while the Rubio case involves voice cloning that impersonates a political actor in order to intervene in political communication. The analysis reveals that the speed of dissemination and the symbolic credibility attached to individuals and platforms constitute strategic resources that enable deepfakes to construct temporary truths with greater influence than

¹Researcher, Division of Research and Academic Affair, Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization), Email: whisut.v@sac.or.th

factual information. Deepfakes, therefore, are not merely tools of deception but mechanisms that capture perception and reshape collective memory, eroding the symbolic capital of institutions and destabilizing the social foundations of truth in the digital era. The article argues that addressing deepfakes requires more than technological solutions: it demands an integration of technical, cultural, and anthropological understanding to foster a form of social immunity against perceptual manipulation.

Keywords: Deepfake, Perceptual Capture, Credibility,
Communicative Capital

บทนำ

ในบริบทที่เทคโนโลยีสื่อลวงลึก (deepfake) กำลังถูกใช้เพื่อบิดเบือนข้อมูล สร้างความสับสน และบั่นทอนความเชื่อถือของสถาบันและบุคคลสาธารณะในสังคมดิจิทัลร่วมสมัย สงครามในโลกยุคใหม่ไม่จำเป็นต้องเปิดฉากด้วยเสียงปืนหรือการเคลื่อนกำลังพลเท่านั้น หากแต่ยังสามารถเปิดฉากได้ด้วยคลิปวิดีโอหรือคลิปเสียงขนาดสั้นบนหน้าจอตีพิมพ์ที่สมาร์ทโฟน ลองพิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้

1. ในเดือนมีนาคมของปี 2022 เป็นเวลาไม่กี่สัปดาห์หลังจากที่รัสเซียบุกยูเครน มีการเผยแพร่คลิปวิดีโอขนาดสั้นที่แสดงภาพและเสียงของประธานาธิบดีโวโลดีมีร์ เซเลนสกี (Volodymyr Zelensky) ประกาศให้กองทัพอูเครนวางอาวุธและยอมแพ้ คลิปวิดีโอนี้ถูกเผยแพร่ครั้งแรกบนเว็บไซต์ข่าวท้องถิ่นในยูเครน และถูกนำไปเผยแพร่ต่อบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะเฟซบุ๊ก (Facebook) อย่างกว้างขวาง ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือการที่ขวัญกำลังใจของชาวยูเครนถูกบ่อนทำลาย ทำให้ทหารและประชาชนเชื่อว่าผู้นำของตนยอมจำนนต่อรัสเซีย ในเวลาต่อมาจึงมีการตรวจสอบและพบว่าคลิปวิดีโอดังกล่าวเป็นของปลอม (Euronews, 2022)

2. ในช่วงกลางเดือนมิถุนายนของปี 2025 มีผู้ไม่ประสงค์ดีใช้เทคโนโลยีจำลองเสียง (voice-cloning) และข้อความลอกเลียนแบบการสื่อสารของมาร์โค รูบิโอ (Marco Rubio) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ผู้ไม่ประสงค์ดีดังกล่าวสร้างบัญชีปลอมเพื่อส่งข้อความเสียงทางแอปพลิเคชันซิกแนล (Signal) และข้อความตัวอักษรไปยังบุคคลระดับสูงของประเทศ ได้แก่ รัฐมนตรี ผู้ว่าการรัฐ และสมาชิกรัฐสภา เพื่อหลอกลวงให้ผู้ที่ได้รับข้อความเปิดเผยข้อมูลสำคัญ ในเวลาต่อมา รูบิโอได้ออกมาเปิดเผยว่าคลิปเสียงดังกล่าวถูกปลอมขึ้นมา (Reuters, 2025)

กรณีตัวอย่างที่หยิบยกขึ้นมานี้ แสดงให้เห็นว่าสื่ออย่างคลิปวิดีโอและคลิปเสียงที่ถูกปลอมแปลงด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ หรือเรียกอีกอย่างว่าสื่อลวงลึก หรือ ดีปเฟค นั้น ไม่ได้เป็นเพียงเทคนิคปลอมภาพและเสียงที่ชวนให้

เชื่อถือและใช้งานอย่างแพร่หลายในอุตสาหกรรมบันเทิงเพียงเท่านั้น แต่ยังสามารถกลายเป็นอาวุธทางสังคมที่ทำให้คำโกหกมีแต้มต่อเหนือความจริงในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ นั่นคือท่ามกลางสงครามการสื่อสาร ฝ่ายที่บุกด้วยการใช้สื่อที่เต็มไปด้วยเจตนาหลอกลวง สามารถที่จะยึดครองการรับรู้ของสาธารณะได้ ก่อนที่กระบวนการตรวจสอบของฝ่ายที่ถูกบุกจะทันตั้งตัว

ในการศึกษานี้ บทความใช้วิธีการทบทวนเอกสารโดยคัดเลือกงานวิจัยและบทความวิชาการร่วมสมัยที่กล่าวถึงเทคโนโลยีสื่อลวงลึก การบิดเบือนข้อมูล และพลวัตของการเผยแพร่สารเท็จในสื่อดิจิทัล เพื่อสร้างกรอบความเข้าใจเชิงแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของสื่อลวงลึกในสนามการสื่อสารร่วมสมัย ในขณะเดียวกัน การเลือกกรณีศึกษาในบทความนี้ใช้หลักการคัดเลือกแบบเจาะจงโดยเลือกกรณีที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในสื่อสาธารณะ มีหลักฐานการตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ และสะท้อนให้เห็นรูปแบบการใช้สื่อลวงลึกในบริบทการเมืองและการสื่อสารเป็นสำคัญ

สนามการสื่อสารและการเมืองของการรับรู้

คำว่า สื่อลวงลึก เป็นคำแปลของคำว่าดีปเฟค ซึ่งหมายถึงสื่อภาพเสียง หรือวิดีโอที่ถูกสังเคราะห์ขึ้นด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก (deep learning) เพื่อเลียนแบบใบหน้า เสียง หรือพฤติกรรมของบุคคลจริงอย่างสมจริง จนทำให้ผู้รับสารเข้าใจว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นจริง ทั้งที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน (Paris & Donovan, 2019; Chesney & Citron, 2019) ในบริบทของสื่อดิจิทัลร่วมสมัย สื่อลวงลึกจึงถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการบิดเบือนข้อมูลที่สามารถส่งผลต่อการรับรู้สาธารณะ การเมือง และความเชื่อถือของสถาบันทางสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญ

ในงานศึกษาด้านการสื่อสารมวลชนและทฤษฎีการสื่อสารร่วมสมัย ปรากฏการณ์ของข้อมูลเท็จและสื่อปลอมถูกอธิบายผ่านกรอบการแพร่กระจายของข่าวสารในเครือข่ายดิจิทัล งานศึกษาที่ได้รับการอ้างถึงอย่างกว้างขวางคือการศึกษาของซอโรช วอโซฮิ (Soroush Vosoughi) และคณะ (Vosoughi et al., 2018) ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลข่าวบนแพลตฟอร์มทวิตเตอร์และพบว่า ข่าว

เท็จมักแพร่กระจายได้เร็ว โกล และเข้าถึงผู้คนจำนวนมากได้มากกว่าข่าวจริง ปรากฏการณ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดจากการทำงานของเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการสื่อสารของมนุษย์ที่มีแนวโน้มให้คุณค่ากับความแปลกใหม่ ความตื่นเต้น และความเป็นกระแส มากกว่าความถูกต้องของเนื้อหา (Vosoughi et al., 2018) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ยังชี้ให้เห็นว่า โครงสร้างของสื่อออนไลน์และอัลกอริทึมของแพลตฟอร์มมีบทบาทสำคัญในการเร่งการแพร่กระจายของเนื้อหาที่สร้างอารมณ์ร่วมสูง แม้เนื้อหานั้นจะเป็นข้อมูลเท็จก็ตาม (Marwick & Lewis, 2017; Benkler, Faris, and Roberts, 2018)

เมื่อพัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารก้าวหน้าขึ้นจากการมาถึงของยุคสมัยแห่งปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งผู้คนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดังกล่าวได้เป็นวงกว้าง นักวิชาการด้านการสื่อสารจำนวนหนึ่งมองว่าสื่อลวงลึกเป็นส่วนสำคัญของพัฒนาการการบิดเบือนข้อมูลในสภาพแวดล้อมดิจิทัล กล่าวคือ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ทำให้การปลอมแปลงภาพและเสียงมีความสมจริงมากขึ้น การโน้มน้าวของข้อมูลเท็จในกระบวนการสื่อสารสาธารณะจึงมีพลังมากขึ้น งานสำรวจเกี่ยวกับการตรวจจับตีบเฟดชี้ว่า เทคโนโลยีดังกล่าวอาศัยเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึกเพื่อสังเคราะห์ภาพและเสียงให้เหมือนบุคคลจริง ซึ่งทำให้ผู้รับสารจำนวนมากยากที่จะตรวจจับความผิดปกติด้วยการรับรู้เพียงอย่างเดียว (Bharath et al., 2024) ด้วยเหตุนี้ สื่อลวงลึกจึงเป็นสื่อรูปแบบใหม่ที่เพิ่มความซับซ้อนให้กับระบบข้อมูลข่าวสารของสังคมดิจิทัล

อย่างไรก็ตาม การอธิบายสื่อลวงลึกในฐานะเพียงปัญหาทางเทคโนโลยีหรือการแพร่ข่าวปลอมอาจยังไม่เพียงพอ มุมมองจากสังคมศาสตร์เชิงวิพากษ์ช่วยให้ปรากฏการณ์นี้สามารถขยายการพิจารณาผ่านโครงสร้างอำนาจของสื่อและการสื่อสาร แนวคิดเรื่องรูปแบบของทุน (forms of capitals) ของปิแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) อธิบายว่าอำนาจทางสังคมไม่ได้เกิดจากทรัพยากรทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนทางสัญลักษณ์ ซึ่งกำหนดความสามารถของบุคคลหรือสถาบันในการนิยามความจริงและสร้างความชอบธรรมในสนามต่าง ๆ ของสังคม (Bourdieu 1986;

1991) เมื่อแนวคิดนี้ถูกนำมาพิจารณาในบริบทของสื่อดิจิทัล ความน่าเชื่อถือของบุคคล สถาบัน และแพลตฟอร์มสามารถทำหน้าที่เป็นทุนทางสัญลักษณ์ที่ทำให้ข้อมูลบางชุดได้รับการยอมรับอย่างรวดเร็ว ถึงแม้ว่าจะยังไม่ได้มีการตรวจสอบอย่างครบถ้วนรอบด้านก็ตาม

ในมิติของโครงสร้างสื่อร่วมสมัย งานศึกษาของทาร์เลตัน กิลเลสพาย (Tarleton Gillespie) (Gillespie, 2018) ชี้ให้เห็นว่า แพลตฟอร์มออนไลน์ไม่ได้เป็นเพียงช่องทางส่งข้อมูลของผู้ใช้งาน แต่ยังเป็นสถาปัตยกรรมของการมองเห็น (platform architecture) และความน่าเชื่อถือ ผ่านกลไกของอัลกอริทึม การจัดลำดับเนื้อหา และระบบการยืนยันตัวตน เมื่อพิจารณาจากมุมมองนี้ สื่อลวงลึกจึงไม่เพียงเป็นกลไกการบิดเบือนข้อมูล หากแต่ยังเป็นการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างของแพลตฟอร์มและทุนสัญลักษณ์ของบุคคลหรือสถาบัน เพื่อทำให้ข้อมูลปลอมได้รับการยอมรับในฐานะความจริงในช่วงเวลาหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยในสื่อสารมวลชนและทฤษฎีการสื่อสารร่วมสมัยช่วยอธิบายว่าทำไมข้อมูลเท็จจึงสามารถแพร่กระจายอย่างรวดเร็วในสภาพแวดล้อมสื่อดิจิทัล ขณะที่มุมมองจากสายสังคมศาสตร์แนววิพากษ์ช่วยเปิดมุมมองให้เห็นว่าการแพร่กระจายดังกล่าวเกี่ยวข้องกับโครงสร้างอำนาจและทุนทางสัญลักษณ์ที่กำหนดความน่าเชื่อถือของข้อมูล เมื่อมุมมองทั้งสองนี้ถูกนำมาพิจารณาร่วมกัน สื่อลวงลึกจึงอาจเข้าใจได้ไม่เพียงในฐานะเทคโนโลยีปลอมแปลงข่าวสาร แต่ยังรวมถึงในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งของระบบการสื่อสารร่วมสมัย ซึ่งมีศักยภาพในการกำหนดกรอบการรับรู้และการตีความเหตุการณ์ของสังคมในช่วงเวลาสำคัญ

เวลาและความเชื่อถือในฐานะทุนการสื่อสาร

ในระดับของการพิจารณา บัวร์ดิเยอ (Bourdieu, 1986; 1991) อธิบายว่าทุนที่หมุนเวียนอยู่ในสังคมไม่ได้จำกัดแค่เงินและฐานะทรัพยากรซึ่งถือเป็นทุนทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนทางสัญลักษณ์ด้วย ทุนเหล่านี้สามารถแปรเปลี่ยนระหว่างกันได้และเป็นเครื่องมือ

สำคัญในการสร้างและสืบทอดอำนาจเชิงโครงสร้างผ่านสนาม (field) ต่าง ๆ ของชีวิต เช่น การศึกษา ศิลปะ และการเมือง โดยที่การกระทำของแต่ละบุคคลในสังคมไม่ได้เกิดจากอิสระที่มีอยู่ล้วน ๆ หากแต่ถูกหล่อหลอมผ่านนิสัยฝังตัว (habitus) ซึ่งก็คือรูปแบบความคิดและพฤติกรรมที่สะสมมาจากการมีหรือไม่มีทุน ทำให้ความไม่เท่าเทียมทางสังคมดำรงอยู่แม้ในสภาพแวดล้อมที่ดูเหมือนเป็นเสรีและเป็นกลาง

ในภูมิทัศน์สื่อดิจิทัลร่วมสมัย เวลาและความน่าเชื่อถือมิได้เป็นเพียงบริบทของการสื่อสาร ทรัพยากรที่สะสม แปลงรูป และแลกเปลี่ยนได้อาจถือเป็นทรัพยากรได้ในทางหนึ่ง โดยเราอาจพิจารณาทรัพยากรแบบนี้ผ่านแนวคิดของบูร์ดิเยอในรูปของทุนการสื่อสาร ซึ่งทำงานผ่านการยึดครองเวลาและความเชื่อถือ การพิจารณาการทำงานของสื่อวงลึกโดยทุนทั้งสองนี้จึงถือเป็นกลยุทธ์เชิงวัฒนธรรมที่สามารถชี้ขาดผลลัพธ์ของการต่อสู้เชิงการรับรู้ในสังคม

ความเร็วในฐานะทุนเชิงยุทธศาสตร์

ความเร็วของการเผยแพร่สารจัดเป็นทุนเชิงยุทธศาสตร์ในสนามข้อมูลข่าวสาร เพราะผู้ที่ปล่อยสารก่อนย่อมมีสิทธิตั้งกรอบความเข้าใจให้กับผู้รับสารหรือสังคมก่อนคู่แข่ง แม้ข้อความนั้นจะไม่ใช่ความจริงเลยก็ตาม โดยอาจพิจารณาทุนเชิงยุทธศาสตร์ของความเร็วได้ดังต่อไปนี้

● จังหวะและกรอบความเข้าใจ

เมื่อสารปลอมถูกปล่อยในจังหวะเวลาที่สุกงอมของเหตุการณ์หนึ่ง ๆ กรอบความเข้าใจจากสารดังกล่าวจะเข้าไปฝังตัวในความรู้สึกนึกคิดของผู้รับสารและจะทำหน้าที่เป็นองค์ประจักษ์ของความหมายทันที ข้อเท็จจริงที่ตามมาจึงไม่อาจลบล้างความเข้าใจที่ฝังไปได้หมด ผลลัพธ์นี้สามารถเห็นได้จากปรากฏการณ์การคงอยู่ของข้อมูลที่ผิด (persistence of misinformation effect) ที่แม้การแก้ต่างความเข้าใจผิดจะดำเนินไปอย่างชัดเจนและตรงประเด็นแล้ว ก็ไม่สามารถถอนราก

โครงสร้างการตีความเดิมที่สร้างอคติให้กับผู้รับสารไปแล้วได้ (Lewandowsky et al., 2012)

- **ช่องว่างทางเวลาเปราะบาง**

ช่วงเวลาแห่งการตรวจสอบข้อเท็จจริงระหว่างที่ข้อมูลปลอมถูกเผยแพร่กับการชี้แจงข้อเท็จจริงถือเป็นจุดคานงัดที่สำคัญของสังคมออนไลน์ เนื้อหาปลอมมักได้รับแรงส่งจากความสดใหม่ ความน่าประหลาดใจ และการเร้าอารมณ์ ทำให้เกิดการแพร่หลายของข่าวสารออกไปก่อนที่ข้อเท็จจริงจะถูกยืนยันได้ (Vosoughi et al., 2018) กล่าวได้ว่ายุทธศาสตร์ของสื่อลวงลึกที่อาศัยช่องว่างทางเวลานี้เกิดขึ้นผ่านการออกแบบจังหวะเวลา (Lempert & Silverstein, 2012) ซึ่งทำให้ผู้เผยแพร่สารสามารถควบคุมความรู้ของผู้คนในสังคมได้

กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความเร็วคือทุนอย่างหนึ่งในสนามของการสื่อสารผู้ที่สามารถครอบครองจังหวะเวลาได้ ก็ย่อมเป็นผู้ร่างสารฉบับแรกของความจริงทางสังคม

ความน่าเชื่อถือในฐานะทุนทางสัญลักษณ์

นอกเหนือไปจากทุนในมิติเชิงเวลา อีกปัจจัยที่ทรงพลังไม่แพ้กันคือทุนของความน่าเชื่อถือ ซึ่งในทัศนะของของบูดีเยอร์ (Bourdieu, 1991) จัดเป็นทุนทางสัญลักษณ์ (symbolic capital) ที่สังคมมอบให้บุคคลหรือสถาบันหนึ่ง ๆ ผ่านการยอมรับโดยปริยาย ทุนชนิดนี้ทำหน้าที่เป็น เครื่องหล่อหลอมความชอบธรรม (consecration device) ที่จะคัดกรองว่าอะไรควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ

- **ทุนสัญลักษณ์ที่ถูกปลอม**

เมื่อสื่อลวงลึกปรากฏในโลกของสำนักข่าว สื่อ หรือแพลตฟอร์มหนึ่ง ๆ ไม่ว่าจะด้วยการแอบอ้างหรือปลอมแปลงก็ตาม นั้นไม่ใช่เพียงแค่การเลียนแบบภาพและเสียง การหยิบยืมเครดิตหรือก็คือความน่าเชื่อถือที่สังคมสั่งสมได้ถูกส่งต่อให้กับผู้ส่งสารเหล่านั้น

เนื้อหาของสารปลอมจะถูกประทับตราความน่าเชื่อถือโดยอัตโนมัติก่อนที่กระบวนการตรวจสอบหลักฐานจะเริ่มต้น ในขณะที่หากมีการตรวจสอบแล้วพบว่าสารนั้นไม่เป็นความจริง ทูทางสัญลักษณ์ของสำนักข่าว สื่อ หรือแพลตฟอร์มจริง ๆ ก็จะถูกบั่นทอนลง

- **แพลตฟอร์มในฐานะสถาปัตยกรรมแห่งความเชื่อถือ**

กล่าวได้ว่าสำนักข่าว สื่อ หรือแพลตฟอร์ม โดยเฉพาะแพลตฟอร์มดิจิทัลไม่ได้มีความเป็นกลางในตัวเอง หากแต่เป็นสถาปัตยกรรมที่สร้างความน่าเชื่อถือสังเคราะห์ผ่านการออกแบบอัลกอริทึม การจัดลำดับความสำคัญ และการยืนยันข้อเท็จจริงที่แฝงอำนาจผ่านทูทางสัญลักษณ์ (Gillespie, 2018) การปลอมเครื่องหมายยืนยันตัวตน (verified badge) หรือการแอ็กเข้าไปในแพลตฟอร์มที่น่าเชื่อถือของสำนักข่าว อาจถือได้ว่าเป็นการสังเคราะห์ความน่าเชื่อถือเชิงซ้อน ที่ใช้สถาปัตยกรรมแห่งความเชื่อปลอมชำระล้างข้อสงสัยและห่มคลุมเนื้อหาปลอมให้ดูกลายเป็นของจริงในสายตาสาธารณะ

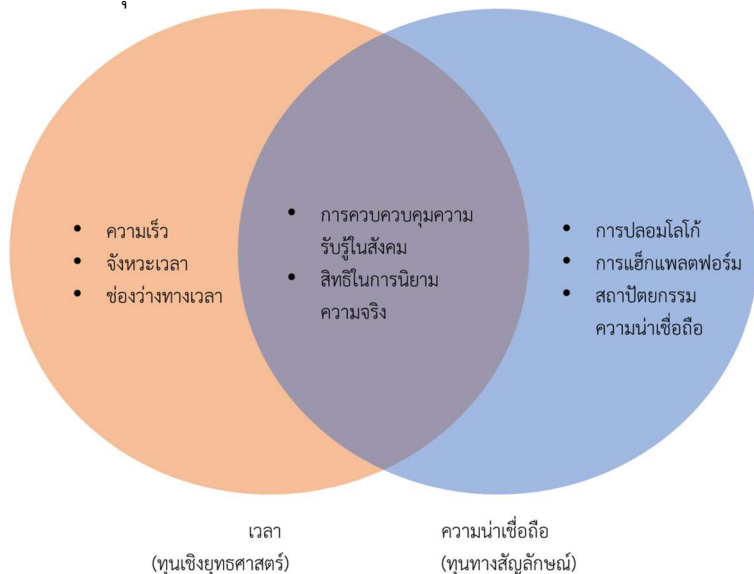
นอกเหนือจากความเร็ว อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ความน่าเชื่อถือเองก็ถือเป็นทุนอีกแบบหนึ่งของการสื่อสาร ผู้ใดที่ควบคุมสัญลักษณ์ของรับรองหรือแอบอ้างในการรับรองนั้น ผู้นั้นย่อมทำให้สิ่งที่ไม่เป็นความจริงดูเป็นความจริงได้ในทันที ดังนั้น การพิจารณาสื่อลงลึกผ่านมิติของเวลาและความน่าเชื่อถือจึงมิใช่ปัจจัยประกอบ แต่คือทุนเชิงยุทธศาสตร์และทูทางสัญลักษณ์ที่สื่อลงลึกนำมาใช้ในการยึดครองการรับรู้ ผู้ที่สามารถควบคุมจังหวะและหยิบยืมเครดิตความเชื่อถือได้ ย่อมครอบครองสิทธิในการส่งสารและเล่าเรื่อง หรือก็คือสิทธิที่จะนิยามว่าความจริงคืออะไรตั้งแต่ต้นทาง

เมื่อความเร็วและความเชื่อถือนับรวมกัน

เมื่อความเร็วและความเชื่อถือนับรวมกัน ผลที่เกิดขึ้นคือการสร้างแรงดึงดูดทางการรับรู้ที่ทรงพลังพอจะยึดครองพื้นที่ทางความคิดของ

สาธารณะได้ (Zelizer, 2004) เพราะความเร็วเร่งให้เกิดการมองเห็น ขณะที่การมองเห็นที่มากขึ้นช่วยต่อยอดเป็นความเชื่อถือของแพลตฟอร์ม และความเชื่อถือเองก็ขยายอายุของความเท็จให้ยืนยาวกว่าความจริงที่ตามมาภายหลัง

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงกลไกการทำงานของสื่อลวงลึก

หากความเร็วทำให้ข้อมูลปลอมเข้าถึงสายตาได้ก่อนและความน่าเชื่อถือทำให้เนื้อหาของสารถูกยอมรับว่าเป็นจริง การบรรจบกันของสองปัจจัยนี้คือจุดที่สื่อลวงลึกยึดครองกรอบความเข้าใจ (primary frame) ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อความเชื่อถือเกิดขึ้นในจังหวะต้น ความทรงจำของสังคมก็ถูกหล่อหลอมตามกรอบนั้น ผลที่ได้ไม่ใช่ความเข้าใจผิดชั่วคราว ตะกอนความทรงจำร่วมได้ถูกสร้างขึ้นและพร้อมที่จะถูกรื้อฟื้นขึ้นมามากครั้งที่เหตุการณ์ถูกพูดถึงครั้งแล้วครั้งเล่า (Zelizer, 2004) ข้อเท็จจริงที่มาทีหลังจึงทำงานได้เพียงในฐานะเสียงค่าน ไม่ใช่ฐานตั้งต้นของเรื่องเล่า

เมื่อการมองเห็นนำไปสู่ความเชื่อถือ และความเชื่อถือกลายเป็นความทรงจำที่ยืนยาว วงจรนี้ได้สร้างพลังเชิงสะสมทางสังคม (social compounding effect) ที่ทำให้เนื้อหาที่ไม่เป็นจริงบางชิ้นมีอายุยืนยาวกว่าความจริง ในมุมมองทางมานุษยวิทยา หากเปรียบเทียบในเชิงพิธีกรรม ของปลอมที่เผยแพร่เร็วและสวมคราบน่าเชื่อถือไม่ต่างไปจากสิ่งที่ผ่านพิธีกรรมการยอมรับ (ritual of acceptance) และเมื่อผ่านพิธีไปแล้ว เนื้อหาของสารที่ไม่เป็นความจริงจะคงสถานะของความจริงทางสัญลักษณ์ ถึงแม้ว่าจะถูกพิสูจน์ภายหลังว่าเป็นเท็จแล้วก็ตาม การบรรจบกันและทำงานร่วมกันของทุนยุทธศาสตร์และทุนความน่าเชื่อถือจึงทำให้สื่อลวงลึกไม่เพียงบิดเบือนความจริงในช่วงสั้น ๆ แต่ยังมีศักยภาพที่จะกลายเป็น แม่แบบของการตีความในระดับสังคม ซึ่งกำหนดวิธีที่ผู้คนจะจดจำและเล่าเรื่องราวต่อไปในอนาคต ในจังหวะนี้ ความจริงไม่เพียงถูกชะลอ แต่ถูกลดบทบาทให้เป็นผู้มาแค้นต่างในพื้นที่ที่ถูกยึดครองไปแล้ว

กลไกการยึดครองการรับรู้

หากความเร็วคือการโจมตีเชิงจังหวะเวลา และความเชื่อถือ คือการดำเนินการผ่านสถาปัตยกรรมของแพลตฟอร์มแล้ว ผลที่ตามมาในระดับสังคมคือกลไกของการยึดครองการรับรู้ ซึ่งไม่เพียงทำให้ผู้คนสับสนในสิ่งที่จริงหรือเท็จ แต่ยังปรับโครงสร้างความคิด ความทรงจำ และวิธีการตีความโลกไปพร้อมกัน การยึดครองการรับรู้นี้เกิดขึ้นผ่านกระบวนการอย่างน้อยสามขั้นคือ

1. การบีบพื้นที่ของการไตร่ตรอง

สื่อลวงลึกเข้ามาแทนที่ความจำเป็นของการตรวจสอบความจริงด้วยภาพ เสียง และอารมณ์ที่รู้สึกจริงมากกว่าการใช้เหตุผล การรับรู้จึงถูกทำให้หดแคบเหลือเพียงการตอบสนองแบบฉาบฉวย สิ่งนี้คือการทำให้มนุษย์กลายเป็นเพียงผู้แสดงปฏิกิริยา มากกว่าผู้ตีความเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม (Arendt, 1971)

2. การบงการความทรงจำเชิงสังคม

เมื่อสื่อลวงลึกถูกปล่อยในจังหวะเวลาที่เหมาะสมและบ่อยครั้งเพียงพอ ความทรงจำส่วนบุคคลและส่วนรวมจะถูกสร้างและ

ทำความเข้าใจใหม่ให้รับรองสิ่งปลอมรวมกับว่าเป็นเหตุการณ์จริง การยึดครองในระดับนี้จึงไม่ใช่เพียงการสร้างภาพหลอนของความจริงเท่านั้น แต่ยังเป็น การเข้าควบคุมกลไกของการจดจำสิ่งที่ควรถูกเก็บไว้ หรือสิ่งที่ควรจะถูกลืม

3. การผูกขาดภาษาและกรอบความเข้าใจ

สื่อลวงลึกจะทำงานได้เต็มกำลังเมื่อถูกหนุนด้วยวาทกรรม เช่น “คลิปนี้พิสูจน์แล้วว่า...” หรือ “นี่คือหลักฐานที่รัฐบาลไม่ยอมให้คุณเห็น” กลไกนี้ยึดครองการรับรู้ในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับการมอง ไปจนถึงระดับการตีความ นั่นคือผู้ชมไม่เพียงเชื่อในสิ่งที่เห็น แต่ยังเชื่อในกรอบที่ถูกออกแบบมาให้ตีความสิ่งนั้นในทิศทางเดียว

กล่าวอีกนัยหนึ่ง กลไกของการยึดครองการรับรู้คือการทำให้ สิ่งปลอม กลายเป็นโครงสร้างจริง ซึ่งนั่นไม่ใช่แค่การทำให้ผู้คนสับสน แต่ยังเป็น การทำให้ ผู้คนใช้ชีวิตในความจริงที่ถูกจัดฉากและปกป้องมันราวกับเป็นของแท้ ความน่ากลัวไม่ใช่ว่าเราอาจเชื่อของปลอม แต่ชั่วร้ายคือเราถูกบังคับให้คิด จำ และตีความโลกผ่านของปลอมที่ฝังแน่นในจิตสำนึก และระบบนิเวศของข้อมูลเท็จ (Benkler, Faris, & Roberts, 2018) ไปแล้ว

วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง

กรณีคลิปวิดีโอปลอมของประธานาธิบดีเซเลนสกีที่ถูกเผยแพร่ในช่วงต้นของสงครามระหว่างยูเครนและรัสเซีย ชี้ให้เห็นการทำงานของสื่อลวงลึกผ่านทุนสองประการที่บทความนี้เน้นย้ำ คือ เวลา และ ความเชื่อถือ คลิปดังกล่าวถูกปล่อยในจังหวะที่สังคมกำลังตื่นตระหนก ทำให้เกิดยึดครองกรอบความเข้าใจได้ทันที ก่อนที่ข้อเท็จจริงจะสามารถติดตามมาแก้ไข ความเร็วในที่นี้จึงไม่ใช่เพียงการแพร่กระจายเชิงเทคนิค หากแต่เป็นทุนเชิงยุทธศาสตร์ที่ทำให้ฝ่ายโจมตีสามารถสร้างความจริงฉบับแรกของเหตุการณ์ได้ ขณะเดียวกัน การหยิบยืมใบหน้าและเสียงของเซเลนสกีผู้เป็นสัญลักษณ์ของการต่อต้านรัสเซีย เท่ากับการแอบอ้างทุนสัญลักษณ์ของผู้นำประเทศ เพื่อทำให้คำโกหกได้รับการประทับตรา

ความจริงโดยอัตโนมัติ เมื่อความเร็วและความน่าเชื่อถือมาบรรจบกัน เนื้อหาปลอมจึงมีพลังเพียงพอที่จะบงการการรับรู้ร่วมและทั้งตะกอนในความทรงจำทางสังคม แม้จะถูกพิสูจน์ในภายหลังว่าเป็นเท็จแล้วก็ตาม สอดคล้องข้อเสนอของคริสเตียน วัคคาร์รี (Cristian Vaccari) และแอนดรูว์ แซดวิก (Andrew Chadwick) ที่มองว่าเทคโนโลยีดีปเฟคมีศักยภาพในการบ่อนทำลายความเชื่อถือในข้อมูลข่าวสารและสร้างความสับสนในกระบวนการรับรู้ของผู้รับสาร แม้ผู้ชมจะทราบในภายหลังว่าสื่อนั้นเป็นของปลอม (Vaccari & Chadwick, 2020) กรณีนี้สะท้อนอย่างชัดเจนว่าสื่อลวงลึกไม่เพียงบิดเบือนความจริงในช่วงขณะ แต่ยังทำงานเป็นกลไกยึดครองการรับรู้ที่ทำให้ความจริงต้องตกอยู่ในฐานะผู้มาแค้นต่างภายหลังเสมอ

ถึงแม้ว่าคลิปปิวดิจิทัลดังกล่าวจะมีคุณภาพไม่มากนัก แต่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือการบ่อนทำลายความไว้วางใจ แม้มือเกรนจะตอบโต้ด้วยการเผยแพร่คำชี้แจงอย่างฉับไว แต่คลิปปิวดิจิทัลก็ยังทิ้งร่องรอยในความทรงจำทางสังคม และถูกต่อยอดในปฏิบัติการข่าวปลอมระดับโลก เช่น การใช้วิดีโอคนดังบนแพลตฟอร์มคามีโอ (Cameo) เพื่อเสริมแรงสงสัยในตัวผู้นำยูเครน (Time 2023; Wired 2023) ดังนั้น เหตุการณ์นี้จึงตอกย้ำว่า เมื่อความเร็วและความน่าเชื่อถือมาบรรจบกัน สื่อลวงลึกสามารถทำงานเป็นกลไกยึดครองการรับรู้และบงการความทรงจำร่วมได้อย่างแท้จริง

ขณะที่กรณีการปลอมเสียงและข้อความของมาร์โค รูบิโอ (Marco Rubio) แสดงให้เห็นว่าพลังของสื่อลวงลึกไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการบงการมวลชน แต่ยังสามารถเจาะเข้าสู่โครงสร้างการสื่อสารของชนชั้นนำได้อย่างเฉียบคม การใช้เทคโนโลยีปลอมเสียงและข้อความเลียนแบบการสื่อสารจริงทำให้สารปลอมมีความน่าเชื่อถือสูง โดยเฉพาะเมื่อถูกส่งผ่านแอปพลิเคชันที่ถูกมองว่าปลอดภัย ความเร่งด่วนของการสื่อสารทางการทูตทำให้ผู้รับสารระดับรัฐมนตรีหรือสมาชิกรัฐสภาที่มีพื้นที่ได้ตรึงจ้องจำกัด จึงเปิดโอกาสให้ข้อความปลอมยึดครองการตีความในช่วงแรกได้ทันที ในเชิงทฤษฎี นี่คือการทำงานร่วมกันของ เวลาในฐานะทุนเชิงยุทธศาสตร์ และ ความน่าเชื่อถือในฐานะทุนสัญลักษณ์ ฝ่ายผู้โจมตี

สามารถใช้จังหวะเร่งด่วนและเครดิตของทั้งบุคคลและแพลตฟอร์มเพื่อสร้างความจริงฉบับแรก ที่บีบให้เจ้าหน้าที่ต้องลังเลหรือแม้แต่ตัดสินใจผิดพลาด แม้ผลกระทบจะไม่แผ่ไปสู่มวลชน แต่การเจาะเข้าสู่พื้นที่ปิดของกระบวนการตัดสินใจระดับสูงเช่นนี้กลับยิ่งตอกย้ำข้อถกเถียงของบทความว่า สื่อลวงลึกคืออาวุธที่ยึดครองการรับรู้ได้ทั้งในสนามสาธารณะและในกลไกของรัฐเอง

กรณีการปลอมเสียงและข้อความของมาร์โค รูบิโอ ซึ่งถูกส่งไปยังเจ้าหน้าที่ระดับสูงของสหรัฐฯ ผ่านแอปพลิเคชันไม่ได้เป็นเพียงการโจมตีเชิงเทคนิค แต่ยังเป็นการบ่อนทำลายความไว้วางใจในระดับชนชั้นนำทางการเมืองโดยตรง รายงานข่าวระบุว่าผู้ไม่ประสงค์ดีใช้โคลนเสียงของรูบิโอเพื่อพยายามหลอกเอาข้อมูลสำคัญ ทำให้กระทรวงการต่างประเทศต้องเร่งประสานเอฟบีไอ (FBI) และเสริมมาตรการรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ในทันที (Washington Post, 2025) เหตุการณ์นี้ตอกย้ำว่าความเร็วของสารเร่งด่วนในบริบทการทูตบวกกับความน่าเชื่อถือของทั้งตัวบุคคลและแพลตฟอร์ม กลายเป็นทุนที่ถูกสื่อลวงลึกหยิบยืมมาใช้ยึดครองพื้นที่การตัดสินใจชั่วขณะ ผลที่เกิดขึ้นไม่ใช่เพียงการสร้าง ความสับสนให้มวลชน แต่ยังเป็นการกดดันโครงสร้างการสื่อสารภายในรัฐ และเผยให้เห็นความเปราะบางของระบบนโยบายที่อาจถูกบงการด้วยสารปลอมได้ทุกเมื่อ

เพื่อให้เห็นมิติของข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น ตารางต่อไปนี้จะสรุปกรอบการวิเคราะห์และข้อมูลจากรายงานข่าวเกี่ยวกับการแพร่กระจายของสื่อลวงลึก รวมถึงการตอบสนองของรัฐและแพลตฟอร์มเพื่อเปรียบเทียบในแต่ละกรณีศึกษา

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบกรณีศึกษาของเซเลนสกีและรูบิโอ

มิติการวิเคราะห์	กรณีเซเลนสกี	กรณีรูบิโอ
รูปแบบสื่อ วลวล	คลิปวิดีโอปลอมที่แสดงภาพและเสียงของเซเลนสกีประกาศยอมแพ้	ใช้เทคโนโลยีจำลองเสียงและข้อความเพื่อเลียนแบบการสื่อสาร
เป้าหมายหลัก	มวลงนยูเครนและประชาคมโลกเพื่อบ่อนทำลายขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่น	เจ้าหน้าที่ระดับสูงของสหรัฐอเมริกาเพื่อหลอกลวง สกัดข้อมูลหรือก่อความผิดพลาดเชิงยุทธศาสตร์
ลักษณะการแพร่กระจาย	คลิปเริ่มปรากฏบนเว็บไซต์ข่าวยูเครนที่ถูกแฮ็กก่อนจะแพร่ต่อไปยังโซเชียลมีเดียในช่วงต้นของสงคราม	มีการส่งข้อความเสียงปลอมไปยังเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐบาลผ่านช่องทางสื่อสารดิจิทัล
การตอบสนอง	แพลตฟอร์มอย่างเฟซบุ๊กและยูทูบลบคลิปออก ขณะที่เซเลนสกีเผยแพร่วิดีโอชี้แจงตอบโต้ต่อสาธารณะ	กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ประสาน FBI และเพิ่มมาตรการความปลอดภัยไซเบอร์
ทุนด้านเวลา	ความเร็วของการแพร่คลิปในช่วงสงคราม ทำให้ยึดครองการตีความสาธารณะได้	ความเร่งด่วนของการสื่อสารทางการทูต ลดการตรวจสอบทำให้เจ้าหน้าที่ต้องตอบสนองอย่างรวดเร็ว
ทุนด้านความน่าเชื่อถือ	ใช้ใบหน้าและเสียงของผู้นำประเทศ ผู้เป็นสัญลักษณ์การต่อต้านรัสเซีย	ใช้เครดิตของบุคคลทางการเมืองการเมืองบวกกับแพลตฟอร์มที่เชื่อถือได้
กลไกการยึดครองการรับรู้	1) บัปพื้นที่ไตร่ตรองของสาธารณะ 2) สร้างความทรงจำร่วมที่	1) บัปพื้นที่ตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ 2) สร้างบันทึกหรือข้อมูลเท็จ

มิติการวิเคราะห์	กรณีเซเลนสกี	กรณีรูบิโอ
	ผิดพลาด 3) ผู้ขาดกรอบความเข้าใจว่า ยูเครนแพ้แล้ว	ในกระบวนการทูต 3) ผู้ขาดกรอบตีความว่าสาร มาจากรูบิโอ
ผลกระทบ ทางสังคมที่ ปรากฏ	ทำให้เกิดการตื่นตระหนกใน ยูเครน ถึงแม้จะถูกตรวจสอบ และตอบโต้อย่างรวดเร็ว แต่ก็ทั้ง ตะกอนความทรงจำว่าเคยมีคลิบ ยอมแพ้	กระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐฯ ต้องเสริมมาตรการ ความปลอดภัยและเปิดการ สืบสวน สะท้อนการบ่อน ทำลายความไว้วางใจใน โครงสร้างการสื่อสารของ ประเทศ
ลักษณะการ โจมตี	โจมตีการรับรู้สาธารณะ	เจาะไปที่โครงสร้างการ ตัดสินใจระดับสูง

เมื่อเปรียบเทียบกรณีเซเลนสกีกับกรณีรูบิโอ จะเห็นการทำงานของสื่อลวงลึกในสองสนามที่ต่างกันอย่างชัดเจน กรณีเซเลนสกีคือการโจมตีเชิงมวลชน โดยใช้ความเร็วของการแพร่คลิบและทุนสัญลักษณ์ของตำแหน่งผู้นำในการยึดครองความทรงจำร่วมของสังคม ขณะที่กรณีรูบิโอคือการโจมตีเชิงชนชั้นที่มุ่งเป้าไปยังบุคคลระดับสูงของประเทศ โดยอาศัยความเร่งด่วนของการสื่อสารทางการทูตและความน่าเชื่อถือของทั้งบุคคลและแพลตฟอร์ม เพื่อบิบบั่นที่การตัดสินใจของผู้มีอำนาจในระดับรัฐ แม้เป้าหมายต่างกัน แต่ทั้งสองกรณีสะท้อนจุดร่วมกันว่า เมื่อความเร็วและความน่าเชื่อถือมาบรรจบกัน สื่อลวงลึกย่อมสามารถยึดครองการรับรู้ได้ทั้งในมิติของการสร้างความจริงร่วมของประชาชนและในมิติของการสั่นคลอนความจริงเชิงนโยบายภายในกลไกของรัฐ

สื่อลวงลึกในฐานะภัยคุกคามต่อความมั่นคง

จากการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าสื่อลวงลึกสามารถถูกใช้เพื่อบ่อนทำลายเสถียรภาพทางการเมือง ซึ่งอาจสร้างความโกลาหลและกดดัน

ตลาดการเงินได้ในทันที (Chesney & Citron, 2019) ในยุคที่ข้อมูลเคลื่อนที่ด้วยความเร็วระดับเสี้ยววินาที ความเสียหายไม่จำเป็นต้องเกิดจากความเชื่อในระยะยาวเท่านั้น เพราะแค่เพียงความตื่นตระหนกในระยะสั้นก็เพียงพอจะสั่นคลอนชาติได้

เราจะเห็นได้ว่าสื่อวงล็กมักถูกใช้ในบริบทสงครามข้อมูล เพื่อปลุกปั่นความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐ ตัวอย่างที่ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดถึงบ่อยครั้งคือความเป็นไปได้ของการสร้างคลิปปลอมผู้นำระดับโลกที่ประกาศโจมตีด้วยอาวุธนิวเคลียร์ แม้จะถูกพิสูจน์ว่าเป็นเท็จในเวลาต่อมา แต่เสี้ยววินาทีของความลังเลเองก็อาจเพียงพอให้เกิดการตอบโต้ทางทหารที่ไม่สามารถย้อนกลับได้นอกจากนี้ ในระดับชีวิตประจำวัน สื่อวงล็กไม่ได้โจมตีเพียงแค่รัฐบาลหรือกองทัพ แต่ยังสามารถใช้เพื่อแบล็กเมล์บุคคล หลอกลวงเอาทรัพย์สิน ทำลายชื่อเสียง หรือใช้คุกคามทางเพศ โดยเฉพาะกับผู้หญิงและชนกลุ่มน้อยที่ถูกทำให้เป็นเหยื่อบ่อยครั้ง (Paris and Donovan, 2019) ความมั่นคงจึงไม่ใช่เพียงเรื่องของรัฐ แต่คือความเปราะบางของปัจเจกและชุมชนในการปกป้องศักดิ์ศรีและสิทธิของตนเอง

แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่เป็นเส้นเลือดใหญ่ของข้อมูลข่าวสารทั่วโลกกลายเป็นเป้าหมายสำคัญของสื่อวงล็ก เมื่ออัลกอริทึมถูกใช้อย่นครเพื่อเร่งการแพร่กระจายของคลิปปลอม ซึ่งไม่เพียงทำลายความเชื่อถือ แต่ยังทำลาย ความมั่นคงเชิงโครงสร้าง ของสถาปัตยกรรมข้อมูลโลก ทำให้ความจริงไม่สามารถอ้างอิงได้ในระบบที่เราพึ่งพาอยู่ กล่าวโดย สื่อวงล็กคืออาวุธเชิงข้อมูลข่าวสารที่ทำงานข้ามมิติตั้งแต่รัฐ จนถึงปัจเจกและทำลายกรอบการนิยามความมั่นคงแบบดั้งเดิมที่มักจำกัดอยู่เพียงเรื่องการทหารหรือการเมืองระดับสูง

จริยธรรมและการกำกับดูแลสื่อวงล็ก

อีกประเด็นที่สำคัญของสื่อวงล็ก คือการละเมิดศักดิ์ศรี ความเป็นเจ้าของร่างกาย และความจริงเชิงกระทำของบุคคล การนำภาพใบหน้าหรือเสียงของใครบางคนไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตเพื่อนำเสนอในบริบทที่บิดเบือน เช่น คลิปปลอมเชิงอนาจาร ไม่เพียงทำลายชื่อเสียง แต่ยังเท่ากับทำให้ร่างกาย

ของบุคคลนั้นถูกพรากไปเป็นวัตถุดิบในตลาดสื่อ (Paris & Donovan, 2019) คำถามเชิงจริยธรรมไม่ได้อยู่ที่คนดูเชื่อหรือไม่เชื่อ แต่คือใครมีสิทธิในการควบคุมภาพลักษณ์ของตัวเอง

การออกกฎหมายควบคุมสื่อลวงลึกมักเต็มไปด้วยความย้อนแย้ง หากกฎหมายที่ออกเข้มงวดเกินไปก็อาจกลายเป็นเครื่องมือในการปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงออก เช่น รายการโทรทัศน์ที่ใช้เทคโนโลยีสื่อลวงลึกเพื่อความบันเทิงหรือศิลปินที่ใช้เทคโนโลยีเดียวกันนี้ในการสร้างงานศิลปะเชิงวิพากษ์ก็อาจถูกลงโทษเช่นเดียวกับผู้สร้างคลิปปลอมที่สร้างความเสียหาย (West, 2021) ในทางกลับกัน หากปล่อยเสรีมากเกินไป เทคโนโลยีนี้จะถูกใช้เป็นอาวุธทางการเมืองและการก่ออาชญากรรมได้อย่างไร้ขอบเขต

อย่างไรก็ตาม ไม่ควรลืมว่าการกำกับดูแลสื่อลวงลึกไม่ได้เกิดขึ้นในสุญญากาศ เพราะแพลตฟอร์มดิจิทัลหลายใหญ่ เช่น เมตา (Meta) กูเกิล (Google) และติ๊กต็อก (TikTok) ล้วนเป็นผู้ครอบครองเทคโนโลยีตรวจสอบและควบคุมการเผยแพร่สื่อลวงลึก ทว่าพวกเขาเองก็อาจมีแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่จะปล่อยผ่านเนื้อหาที่สร้างการมีส่วนร่วม (engagement) ผ่านยอดวิว คลิกละไลก์ แม้ว่าจะเป็นเนื้อหาปลอม (Bradshaw & Howard, 2019) ในขณะที่รัฐเองก็อาจเลือกใช้สื่อลวงลึกในปฏิบัติการข้อมูลของตนเอง การกำกับดูแลจึงไม่ได้เป็นเพียงการปกป้องประชาชนหากแต่เป็นการช่วงชิงอำนาจระหว่างรัฐทุน และผู้ใช้

เพื่อรับมือกับปัญหานี้ การออกแบบนโยบายเพื่อรับมือสื่อลวงลึกควรขับเคลื่อนในหลายระดับ อาทิ

ตารางที่ 2 ตารางแสดงระดับและมาตรการรับมือสื่อลวงลึก

ระดับ	มาตรการ
ระดับกฎหมาย	มีกฎหมายเฉพาะที่เอาผิดผู้สร้างหรือเผยแพร่สื่อลวงลึกในทางละเมิดและสร้างผลเชิงลบ

ระดับ	มาตรการ
	โดยเฉพาะในกรณีแบล็กเมล์และสื่อบริษัทปลอม
ระดับเทคโนโลยี	ผลักดันการพัฒนาเครื่องมือและระบบตรวจจับที่โปร่งใสและเปิดให้ผู้ใช้เข้าถึง
ระดับวัฒนธรรมดิจิทัล	สร้างการรู้เท่าทันสื่อแบบใหม่ที่ไม่ได้สอนแค่ตรวจสอบข้อเท็จจริง แต่สอนให้เข้าใจโครงสร้างอำนาจที่อยู่เบื้องหลังการผลิตและเผยแพร่สื่อ
ระดับความมั่นคง	พิจารณาสื่อลวงลึกที่ให้ผลเชิงลบในฐานะภัยความมั่นคงและสร้างข้อกำหนดสากล

สิ่งสำคัญคือ การแก้ปัญหาสื่อลวงลึกต้องไม่ติดอยู่กับการแก้ปัญหาเชิงเทคนิคหรือปัญหาทางกฎหมายเพียงเท่านั้น แต่ต้องเผชิญหน้ากับคำถามที่ใหญ่กว่านั้น นั่นคือ ใครเป็นผู้มีสิทธิ์กำหนดความจริงในโลกดิจิทัล และ เราจะสร้างระบบที่ปกป้องศักดิ์ศรีมนุษย์โดยไม่หันไปสู่การควบคุมเบ็ดเสร็จได้อย่างไร

บทวิจารณ์

การทำความเข้าใจสื่อลวงลึกในฐานะอาวุธเชิงวัฒนธรรมช่วยเปิดทางให้เกิดการตั้งคำถามต่อโครงสร้างการรับรู้ของมนุษย์ในสังคมสื่อร่วมสมัยได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ประเด็นสำคัญที่บทความนี้หยิบยกขึ้นมาพิจารณาคือ การย้ายจุดสนใจจากเทคโนโลยีปลอมภาพและเสียง มาสู่เงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมที่ทำให้ของปลอมกลายเป็นจริงได้ การใช้กรอบคิดของบูร์ดิเยอมาใช้เป็นหลักในการพิจารณาช่วยให้เห็นว่า สื่อลวงลึกไม่ได้เพียงแทรกซึมเข้าสู่ระบบข้อมูลเท่านั้น แต่ยังเข้าไปทำงานในระดับโครงสร้างของการยอมรับและการมอบความชอบธรรมในสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สื่อลวงลึกไม่ได้บิดเบือนข้อมูล

เพียงอย่างเดียว แต่ยังบิดเบือนระเบียบของความเชื่อถือ ซึ่งเป็นแกนกลางของ
ระเบียบสังคมดิจิทัลด้วย

เนื้อหาที่สำคัญของบทความนี้จึงมุ่งท้าทายกรอบการมองสื่อลวงลึกใน
เชิงเทคนิคที่มักจำกัดปัญหาการหลอกลวงผ่านสื่อดิจิทัลไว้เพียงในขอบเขตของ
การตรวจจับหรือความมั่นคงทางไซเบอร์ ด้วยการเสนอให้พิจารณาสื่อลวงลึกกว่า
เป็นส่วนหนึ่งของสนามการเมืองของการรับรู้ (politics of perception) ที่
ความจริง ความเชื่อถือ และเวลา ต่างทำงานในฐานะทุนที่สามารถช่วงชิงได้
แนวทางนี้ทำให้บทความเชื่อมโยงกับความคิดร่วมสมัยที่สำคัญ เช่น งานของ ฮัน
นาห์ อารเอนด์ (Hannah Arendt) (Arendt, 1971) ที่ว่าด้วยการทำลายพลังของ
การไตร่ตรองในยุคสื่อ และบาร์บี้ เซลิเซอร์ (Barbie Zelizer) (Zelizer, 2004)
ที่เสนอให้เห็นว่า สื่อไม่ได้เพียงรายงานความจริง แต่ยังสร้างความทรงจำร่วมที่มี
พลังเหนือข้อเท็จจริง การทำความเข้าใจสื่อลวงลึกในลักษณะนี้จึงขยายขอบเขต
ของการศึกษาเทคโนโลยีให้กลายเป็นการศึกษามนุษย์ในสภาพแวดล้อมของ
เทคโนโลยีไปพร้อมกัน

กรอบการวิเคราะห์ที่บทความเสนอช่วยเชื่อมโยงเวลาและความเชื่อถือ
เข้าด้วยกันในฐานะทุนการสื่อสาร ผ่านการนำแนวคิดที่ว่าด้วยทุนของบูร์ดิเยอมา
ตีความใหม่ในบริบทดิจิทัล จุดแข็งของกรอบนี้อยู่ที่การอธิบายปรากฏการณ์การ
ยึดครองการรับรู้ในเชิงพลวัต แสดงให้เห็นว่าความเท็จไม่เพียงอาศัยเทคโนโลยี
แต่ยังต้องอาศัยโครงสร้างของเวลา แพลตฟอร์ม และวาทกรรมที่ทำให้สื่อที่ถูก
ปลอมมีสถานะทางสังคมได้จริง

อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าการเน้นความเร็วและทุนสัญลักษณ์ยัง
เปิดช่องให้มีการตั้งคำถามต่อมิติอื่นของอำนาจที่ส่งผลต่อสื่อลวงลึก ซึ่งอาจต้อง
มีการศึกษาเพิ่มเติม เช่น อัลกอริทึมในฐานะเครื่องมือจัดระเบียบการมองเห็น
อันอาจทำให้สื่อลวงลึกทำงานโดยไม่ต้องพึ่งความเชื่อถือของมนุษย์โดยตรง
เพราะอัลกอริทึมเองได้กลายเป็นกลไกที่กำหนดว่าความจริงแบบใดควรถูก
มองเห็นมากกว่า นอกจากนี้ แนวคิดของดอนนา ฮาราเวย์ (Donna Haraway)
(Haraway, 1985; 2016) ที่มองว่าโลกสมัยใหม่ไม่อาจแยกสิ่งมีชีวิตออกจาก

สิ่งประดิษฐ์ทางเทคโนโลยีได้อีกต่อไป สิ่งมีชีวิตและเทคโนโลยีจึงมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างโลกแบบใหม่ ส่งผลให้เส้นแบ่งระหว่างของแท้กับของเทียมถูกทำให้พร่าเลือน ตลอดจนแนวคิดที่มาร์ค อันเดรเจวิก (Mark Andrejevic) (Andrejevic, 2020) เสนอว่าระบบสื่ออัตโนมัติ (automated media) ได้เปลี่ยนสถานะของ ข้อมูล ให้กลายเป็นแรงงานที่ผลิตซ้ำตัวเองอย่างต่อเนื่องโดยไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการตีความของมนุษย์ แต่เกิดขึ้นแบบอัตโนมัติผ่านระบบการประมวลผล ส่งผลให้สื่อลงลึกจึงเป็นกลายเป็นผู้กระทำการ (data as agency) มากกว่าจะเป็นเพียงสิ่งที่บอกเล่าเหตุการณ์ อาจช่วยขยายให้เห็นว่าสื่อลงลึกคือสภาวะของโลกและยุคสมัยที่ข้อมูลและสื่อไม่เพียงบอกเล่าเรื่องจริง แต่กลายเป็นตัวสร้างความจริงเสียเอง

บทสรุป

โดยสรุปแล้ว เมื่อหันกลับมามองเส้นทางการอภิปรายและวิเคราะห์ที่ผ่านมา บทความนี้ได้พยายามแสดงให้เห็นว่าสื่อลงลึกไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของเทคโนโลยีหรือการบิดเบือนข้อมูลเท่านั้น หากแต่ยังเป็นสนามการเมืองของการรับรู้ ที่เข้ามาสั่นคลอนโครงสร้างการสื่อสารสาธารณะในเชิงลึก การวิเคราะห์ได้ชี้ให้เห็นว่า เวลาและความเชื่อถือซึ่งแต่เดิมถูกมองว่าเป็นคุณค่าพื้นฐานของการสื่อสาร กลับถูกยึดครองและจัดวางใหม่ภายใต้สภาวะสื่อลงลึก เวลาถูกบิดให้กลายเป็นอาวุธเชิงจังหวะ ที่กำหนดผลทางการเมือง ในขณะที่ความเชื่อถือถูกสถาปนาและสั่นคลอนอย่างต่อเนื่องในฐานะทุนการสื่อสาร

ในมิติที่ลึกไปกว่านั้น สื่อลงลึกได้เผยให้เห็นโครงสร้างของอำนาจที่ทำงานผ่านการยึดครองการรับรู้ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในช่วงวิกฤตหรือสงครามข้อมูล หากแต่ยังฝังอยู่ในสถาปัตยกรรมของแพลตฟอร์ม อัลกอริทึม และระบบการจัดลำดับความน่าเชื่อถือของข้อมูล กล่าวอีกนัยหนึ่ง การต่อสู้กับสื่อประเภทนี้ไม่ใช่เพียงการตรวจจับ แต่ยังต้องต่อสู้กับโครงสร้างการจัดระเบียบความจริง (ordering of truth) ที่ทำให้สังคมไม่สามารถแยกของจริงออกจากของลงได้ อย่างมั่นใจ

ข้อถกเถียงที่ได้ชี้ให้เห็นตลอดทั้งบทความไม่ใช่การปกป้องความจริงแท้ของข้อมูลข่าวสาร แต่คือการทำความเข้าใจความจริงถูกทำให้เป็นสิ่งที่ต้องรองได้อย่างไรในบริบทสังคมการสื่อสารร่วมสมัย อหากความจริงกลายเป็นสิ่งที่ถูกจัดการเหมือนวัตถุในสนามแข่งขันทางการเมือง การสร้างภูมิคุ้มกันต่อสื่อลวงลึกย่อมต้องเกินกว่าการพัฒนาเครื่องมือทางเทคนิค นั่นคือ ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเชิงที่กว้างขวางและผสมผสานระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ เช่น มานุษยวิทยา สังคมวิทยา ตลอดจนทฤษฎีการสื่อสาร เพื่อสร้างกรอบคิดใหม่ในการวิเคราะห์พลังของภาพ เสียง และจังหวะเวลา

กล่าวโดยสรุปคือ บทความนี้เสนอว่า สื่อลวงลึกเป็นทั้งกระจกและกับดักที่สะท้อนให้เราเห็นความเปราะบางของโครงสร้างความจริงในสังคมสื่อยุคดิจิทัล และในเวลาเดียวกันก็ดักเราไว้ให้ต้องตั้งคำถามกับสิ่งที่เคยเชื่อมั่น ทั้งนี้ไม่ใช่เพื่อชวนกลับไปหาความจริงที่มั่นคงตายตัว หากแต่เพื่อเปิดพื้นที่ให้กับการวิเคราะห์ที่ไม่หลงเชื่อความไร้เดียงสาของการสื่อสาร และพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับความจริงในฐานะสนามของการต่อรองและการต่อสู้ในการสร้างความรับรู้ให้กับผู้คนในสังคม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษา บทความเสนอว่าสื่อลวงลึกไม่ได้ทำงานเพียงในฐานะเครื่องมือปลอมแปลงข้อมูล แต่เป็นกลไกที่สามารถยึดครองการรับรู้ของสังคมผ่านการผสมผสานของทุนด้านเวลาและทุนด้านความน่าเชื่อถือ ดังนั้น นโยบายสาธารณะที่จะรับมือกับปรากฏการณ์นี้จำเป็นต้องมุ่งลดอำนาจของสองทุนดังกล่าวในระบบสื่อดิจิทัล และเสริมสร้างกลไกตรวจสอบที่สามารถตอบสนองได้รวดเร็วพอที่จะไม่ปล่อยให้สารปลอมกลายเป็น “ความจริงฉบับแรก” ของเหตุการณ์ นโยบายสำคัญที่ควรพิจารณา ได้แก่

1. รัฐควรออกกฎหมายที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับการผลิตหรือเผยแพร่สื่อลวงลึกที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคล สถาบัน หรือความมั่นคงของรัฐ โดยกำหนดนิยามของสื่อลวงลึกให้ชัดเจน และแยกความแตกต่าง

ระหว่างการใช้เพื่อการสร้างสรรค์กับการใช้เพื่อหลอกลวงหรือบ่อนทำลายการรับรู้สาธารณะ

2. รับรองสิทธิในการควบคุมข้อมูลชีวภาพของบุคคล (biometric rights) เนื่องจากสื่อลงลึกอาศัยใบหน้า น้ำเสียง และข้อมูลชีวภาพของบุคคลเป็นทุนความน่าเชื่อถือ นโยบายควรกำหนดให้บุคคลมีสิทธิในการควบคุมการใช้ภาพ เสียง หรือข้อมูลชีวภาพของตนเอง และสามารถเรียกร้องให้ลบหรือระงับเนื้อหาที่นำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้โดยไม่ได้รับความยินยอม

3. แพลตฟอร์มควรถูกกำหนดให้มีมาตรการชะลอการแพร่กระจายของเนื้อหาที่มีความเสี่ยงสูง เช่น การติดป้ายเตือน การลดการกระจายของเนื้อหาที่ถูกตั้งข้อสงสัย หรือการกำหนดระบบตรวจสอบก่อนการเผยแพร่ในกรณีที่เนื้อหาเกี่ยวข้องกับบุคคลสาธารณะหรือสถานการณ์วิกฤต

4. สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีตรวจจับและการเข้าถึงของสาธารณะ รัฐควรสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือที่สามารถตรวจจับสื่อลงลึกได้ และเปิดให้สาธารณชน นักข่าว และองค์กรภาคประชาสังคมสามารถเข้าถึงเครื่องมือเหล่านี้ได้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของสังคมในการตรวจสอบเนื้อหาที่น่าสงสัย

5. เนื่องจากสื่อลงลึกสามารถบ่อนทำลายความไว้วางใจในสถาบันทางการเมืองและระบบเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว นโยบายด้านความมั่นคงไซเบอร์ของประเทศควรรวมการเฝ้าระวังและรับมือสื่อลงลึกไว้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ความมั่นคงสารสนเทศของรัฐ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ในระดับการปฏิบัติ การรับมือกับสื่อลงลึกจำเป็นต้องดำเนินการในหลายมิติพร้อมกัน เพื่อป้องกันไม่ให้สารปลอมสามารถยึดครองการรับรู้ของสังคมได้อย่างรวดเร็ว บทความเสนอมาตรการที่สำคัญ ได้แก่

1. มาตรการเพื่อการรับมือกับสื่อลงลึกไม่ควรพึ่งพาปฏิบัติการด้านใดด้านหนึ่งเพียงลำพัง แต่ควรพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ

แพลตฟอร์มดิจิทัล องค์กรสื่อ และภาคประชาสังคม เช่น การจัดตั้งระบบแจ้งเตือนสื่อลวงลึก การประสานงานระหว่างแพลตฟอร์มและหน่วยตรวจสอบข้อเท็จจริง รวมถึงการสนับสนุนเทคโนโลยีตรวจจับสื่อลวงลึกที่สามารถใช้ได้ในระดับสาธารณะ

2. มาตรการควบคุมสื่อลวงลึกควรตั้งอยู่บนหลักการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและเสรีภาพในการสื่อสาร โดยกำหนดกระบวนการตรวจสอบและถ่วงดุลที่ชัดเจน เช่น การให้สิทธิผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้เผยแพร่เนื้อหาสามารถอุทธรณ์การลบเนื้อหา การกำหนดความโปร่งใสของการตัดสินใจของแพลตฟอร์ม และการมีองค์กรอิสระหรือภาคประชาสังคมร่วม

3. เนื่องจากเทคโนโลยีสื่อลวงลึกมีแนวโน้มพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มาตรการรับมือจึงควรถูกออกแบบให้สามารถปรับปรุงได้ตามสถานการณ์ เช่น การกำหนดกลไกทบทวนนโยบายเป็นระยะ การสร้างคณะทำงานด้านเทคโนโลยีและจริยธรรมสื่อดิจิทัลเพื่อประเมินความเสี่ยงใหม่ ๆ และการสนับสนุนการวิจัยที่ติดตามวิวัฒนาการของเทคโนโลยีและกลยุทธ์ของผู้ไม่ประสงค์ดี

4. มาตรการป้องกันการยึดครองการรับรู้จากสื่อลวงลึกจำเป็นต้องเสริมสร้างความสามารถของผู้รับสารในการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรรู้เท่าทันสื่อในระบบการศึกษา การสนับสนุนองค์กรตรวจสอบข้อเท็จจริง และการสร้างเครื่องมือหรือคู่มือที่ช่วยให้ประชาชนสามารถตรวจสอบสื่อดิจิทัลได้ด้วยตนเอง

5. มาตรการในกรณีที่สื่อลวงลึกถูกใช้เพื่อบ่อนทำลายความมั่นคงหรือก่อให้เกิดความตึงเครียดในสังคม ควรมีแนวทางตอบสนองที่รวดเร็วและโปร่งใส เช่น การเผยแพร่คำชี้แจงจากหน่วยงานรัฐอย่างเป็นทางการ การแจ้งเตือนสาธารณะผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล และการประสานงานกับสื่อมวลชนเพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่ตรวจสอบแล้ว เพื่อลดโอกาสที่ข้อมูลเท็จจะยึดครองการรับรู้ของสังคม

เอกสารอ้างอิง

- Andrejevic, M. (2020). *Automated media*. Routledge.
- Arendt, H. (1971). *Thinking and moral considerations: A lecture. Social Research*, 38(3), 417–446.
- Benkler, Y., Faris, R., & Roberts, H. (2018). *Network propaganda: Manipulation, disinformation, and radicalization in American politics*. Oxford University Press..
- Bharath, M., et al. (2024). A comprehensive review of deep fake detection techniques. *International Journal of Scientific Research & Engineering Trends*, 10(4), 1163–1167.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). New York, NY: Greenwood.
- Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power* (J. B. Thompson, Ed. & Intro.; G. Raymond & M. Adamson, Trans.). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bradshaw, S., & Howard, P. N. (2019). *The global disinformation order: 2019 global inventory of organised social media manipulation*. University of Oxford.
- Chesney, R., & Citron, D. (2019). *Deep fakes: A looming challenge for privacy, democracy, and national security*. California Law Review, 107(6), 1753–1820.
- Euronews. (2022, March 16). *Deepfake Zelenskyy surrender video is the “first intentionally used” in Ukraine war*. <https://www.euronews.com/my->

- europe/2022/03/16/deepfake-zelenskyy-surrender-video-is-the-first-intentionally-used-in-ukraine-war
- Gillespie, T. (2018). *Custodians of the Internet: Platforms, content moderation, and the hidden decisions that shape social media*. Yale University Press.
- Haraway, D. J. (1985). *A cyborg manifesto: Science, technology, and socialist-feminism in the late twentieth century*. *Socialist Review*, 80, 65–108.
- Haraway, D. J. (2016). *Staying with the trouble: Making kin in the Chthulucene*. Duke University Press.
- Lempert, M., & Silverstein, M. (2012). *Creatures of politics: Media, message, and the American presidency*. Indiana University Press.
- Lewandowsky, S., Ecker, U. K. H., Seifert, C. M., Schwarz, N., & Cook, J. (2012). Misinformation and its correction: Continued influence and successful debiasing. *Psychological Science in the Public Interest*, 13(3), 106–131.
<https://doi.org/10.1177/1529100612451018>
- Marwick, A., & Rebecca L. (2017). *Media Manipulation and Disinformation Online*. Data & Society Research Institute.
- Paris, B., & Donovan, J. (2019). *Deepfakes and cheap fakes: The manipulation of audio and visual evidence*. Data & Society Research Institute.
- Reuters. (2025, July 10). *Rubio says he generally uses official channels to avoid impersonators*.
<https://www.reuters.com/world/us/rubio-says-he-generally-uses-official-channels-avoid-impersonators-2025-07-10/>

- Sharma, S. (2014). *In the meantime: Temporality and cultural politics*. Duke University Press.
- The Washington Post. (2025, July 8). *A Marco Rubio impostor is using AI voice to call high-level officials*.
<https://www.washingtonpost.com/national-security/2025/07/08/marco-rubio-ai-imposter-signal/>
- Time. (2023, March 15). *Inside the Kremlin's year of Ukraine propaganda*. <https://time.com/6257372/russia-ukraine-war-disinformation/>
- Vaccari, C. & Chadwick, A. (2020) *Deepfakes and Disinformation: Exploring the Impact of Synthetic Political Video on Deception, Uncertainty, and Trust in News*. *Social Media + Society*, 6, 1-13.
- Vosoughi, S., Roy, D., & Aral, S. (2018). *The spread of true and false news online*. *Science*, 359(6380), 1146–1151.
<https://doi.org/10.1126/science.aap9559>
- West, S. M. (2021). *Deepfakes and democracy: The future of truth in an age of synthetic media*. Brookings Institution Press.
- Wired. (2023, March 16). *A Zelensky deepfake was quickly defeated. The next one might not be*.
<https://www.wired.com/story/zelensky-deepfake-facebook-twitter-playbook/>
- Zelizer, B. (2004). *Taking journalism seriously: News and the academy*. Sage Publications.

